

РИНОК МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ УКРАЇНИ В КООРДИНАТАХ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

THE DAIRY MARKET OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF FOOD SECURITY: CURRENT TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

У статті проаналізовано сучасний стан ринку молочних продуктів України в контексті продовольчої безпеки та світових тенденцій. Розглянуто ключові виклики, серед яких скорочення виробництва, дефіцит сировини, нестабільність цін і конкуренція з імпортованими товарами. Визначено вплив економічних, технологічних та кліматичних факторів на функціонування ринку. Здійснено аналіз основних виробників молочної продукції в Україні та їх товарної структури, який засвідчив різний рівень спеціалізації підприємств, що дозволяє їм забезпечувати попит у різних сегментах ринку. Зроблено акцент на необхідності адаптації до міжнародних стандартів і впровадження інноваційних технологій. Представлено аналіз глобальних тенденцій із прогнозами розвитку сектору до 2031 року. Надано рекомендації для стабілізації ринку та підвищення конкурентоспроможності української молочної продукції в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: продовольча безпека, ринок молочних продуктів, ціни, якість продукції, тенденції, виклики, конкуренція, інновації у переробку молока.

This article provides a comprehensive analysis of the current state of the dairy market in Ukraine within the framework of food security, considering both domestic and global economic challenges. The primary focus is on identifying the issues facing the sector, including declining production volumes due to a reduction in livestock numbers, limited access to quality raw materials, price instability, and intensified competition with imported goods. These factors significantly impact market stability, undermining the competitiveness of Ukrainian producers. The influence of economic, technological, and climatic changes on the industry's functioning is thoroughly examined. The study highlights that, under contemporary challenges, dairy industry enterprises demonstrate varying levels of adaptability, shaped by differences in specialization, scale of operations, and the adoption of innovations. An analysis of major dairy producers in Ukraine reveals significant differentiation in production capacities, enabling the satisfaction of demand in both mass and premium market segments. The article emphasizes the importance of adapting Ukrainian enterprises to international quality standards, particularly through the implementation of modern technologies, the digitalization of production processes, and improved quality control measures. Projections for the dairy sector's development up to 2031 are presented, based on an analysis of global trends. Special attention is given to the export prospects of Ukrainian dairy products, underscoring the need to create favorable conditions for expanding export markets. Recommendations for market stabilization include enhancing state support policies for producers, fostering cooperation among agricultural enterprises, and strengthening partnerships between public and private sectors. The importance of innovations in increasing the competitiveness of Ukrainian dairy products on the international stage is stressed, positioning this as a crucial factor in ensuring the nation's food security amidst modern global changes.

Keywords: food security, dairy market, prices, product quality, trends, challenges, competition, innovations in milk processing.

УДК 637.1:338.43:614.2

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct84-27>

Лайко О.І.

д.е.н., професор,
заступник директора з наукової роботи,
ДУ «Інститут ринку
і економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України»

Laiko Oleksandr

SO "Institute of Market and
Economic&Ecological Researches
of National Academy of Sciences
of Ukraine"

Постановка проблеми. У сучасних умовах ринок молочних продуктів є одним із ключових сегментів агропромислового комплексу (АПК) України, що значною мірою впливає на рівень продовольчої безпеки України та формування її виробничого потенціалу. Ринок молочних продуктів стикається із рядом викликів, зумовлених війною, основними із яких є такі: щорічне скорочення виробництва, нестабільність цін на внутрішньому ринку, низький рівень технологічного забезпечення та конкуренція з імпоротною продукцією. За таких умов важливим завданням є аналіз сучасного стану виробництва та реалізації молочних продуктів, виявлення причин негативних тенденцій та формування рекомендацій для стабілізації та подальшого розвитку ринку.

Це вимагає інтеграції досвіду як українських, так і іноземних дослідників, вивчення умов та особливостей функціонування світового ринку та ринку України, що дозволить сформулювати комплексний

підхід до вирішення існуючих проблем та забезпечення конкурентоспроможності молочних продуктів на глобальному ринку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Аналіз сучасних досліджень свідчить про значну увагу до питань розвитку ринку молочних продуктів в Україні та світі. Вітчизняні науковці Т.Л. Керанюк [1], Н.В. Овсієнко [2], М.І. Бутенко [3], С.В. Васильчак [4], К.Ю. Соколюк [5], О.В. Нікішина [6] акцентують увагу на підвищенні конкурентоспроможності продукції, адаптації до міжнародних стандартів, впровадженні інноваційних технологій, забезпечення стійкості до загроз. Наприклад, праці Т.Л. Керанюка висвітлюють ефективність функціонування ринку в умовах євроінтеграції [1], а М.І. Бутенко аналізує стратегії покращення якості продукції [3].

Таким чином, сучасна наукова думка, як українська, так і іноземна, формує комплексне бачення проблем і перспектив розвитку ринку молочних

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7082-0862>

продуктів, акцентуючи увагу на інноваціях, інтеграції з міжнародними ринками та стійкості до економічних і технологічних викликів.

Формування цілей статті. Метою дослідження є аналіз сучасного стану ринку молочних продуктів в Україні та світі для оцінки його впливу на продовольчу безпеку України, визначення основних викликів та формування практичних рекомендацій для стабілізації та розвитку ринку в умовах сучасних економічних і соціальних змін.

Зокрема, для досягнення мети проведено аналіз сучасного стану виробництва, реалізації та споживання молочних продуктів в Україні, визначено ключові фактори, що впливають на конкурентоспроможність продукції, досліджено глобальні тенденції ринку молочних продуктів та їх вплив на український ринок.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок молочних продуктів відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки як на глобальному, так і національному рівні. Згідно з прогнозами аналітиків Meticulous Research, до 2031 року світовий

ринок молочних продуктів досягне \$1,167.93 млрд із середньорічним зростанням на 4,7% у період з 2024 по 2031 рік [7]. Це зростання обумовлене збільшенням населення, зміною харчових звичок, підвищенням обізнаності споживачів про харчові переваги та прогресом у технологіях переробки молока (рис. 1) [8].

На думку експертів, у перспективі світовий ринок продовжить зростати. За оцінками, глобальний ринок молочних продуктів зростатиме на 10,6% з 2023 року і складе \$1,05 трлн до кінця 2028 року [8]. Таке збільшення зумовлено ростом споживчого попиту на різноманітні молочні продукти.

Світовий молочний ринок перебуває в стані хиткого балансу між попитом і пропозицією. Основні фактори, що впливають на ситуацію, такі: сезонне зниження виробництва в ЄС, надлишок молока в Китаї та загальні коливання цін на молочні продукти. У табл. 1 подано аналіз основних тенденцій та прогноз розвитку ринку молочних продуктів за провідними країнами світу та Україні в тому числі.

У 2025 році світовий молочний ринок, за прогнозами, зіштовхнеться із різними викликами, зокрема:

Рис. 1. Фактори, що стимулюють розвиток ринку молочної продукції

Джерело: укладено автором

Таблиця 1

Тенденції та перспективи функціонування світового ринку молочних продуктів

Регіон	Опис ринку	Прогноз
ЄС (Європейський Союз)	Сезонне зниження виробництва молока призвело до скорочення поставок молочних продуктів до Китаю, країн Близького Сходу та Північної Африки.	Зберігається хиткий баланс попиту й пропозиції на молоко. Прогнозується значне зростання цін на сир через обмежену пропозицію та збільшення обсягів переробки молока на сир замість масла.
Китай	Надлишок молока через зниження народжуваності та скорочення споживання.	Негативний вплив на дрібних фермерів і експорт. Надлишок збережеться в першій половині 2025 року.
	Уряд Китаю запровадив заходи для контролю виробництва: вибракування малопродуктивних корів, стимулювання споживання.	Очікується нормалізація ринку у другій половині 2025 року.
США	Спостерігаються ознаки стабілізації обсягів виробництва молока після періоду спаду.	Очікується стабільне виробництво молока з можливим незначним зростанням.
Австралія	Виробництво молока скоротилося до 8,7 млн тон (-3%) через несприятливі погодні умови та інші фактори.	Прогнозується подальше скорочення виробництва молока в найближчій перспективі.
Нова Зеландія	Виробництво молока незначно знизилось до 21,2 млн тон через вплив погодних умов Ель-Ніньо, зниження цін на молоко та скорочення молочного стада.	Очікується стабілізація виробництва молока з можливим незначним зростанням у 2025 році.
Глобальний ринок	Коливання попиту і пропозиції.	Нестабільність цін на молочні продукти, виклики для стабільності ринку.
Україна	Виробництво молока зменшується: з 7,3 млн тон у 2024 р. до прогнозованих 7,1 млн тон у 2025 р.	Зберігається дефіцит сировини, що обумовлює зростання закупівельних цін на молоко.

Джерело: сформовано автором за даними [8–13]

у ЄС спостерігається зниження виробництва молока, що впливає на експорт до інших регіонів; у Китаї надлишок молока через зниження споживання; у США виробництво стабілізується після спаду; в Австралії та Новій Зеландії виробництво знижується через погодні умови та економічні фактори. В Україні продовжується скорочення виробництва молока, що призводить до дефіциту сировини та зростання цін. Глобальний ринок залишається нестабільним через коливання попиту і пропозиції. Окрім того, значний вплив має й динаміка індексу споживчих цін (табл. 2).

Подані дані в табл. 2 демонструють динаміку індексу споживчих цін (ІСЦ) та індексу цін на молочну продукцію (ІЦМП) за період з 1990 по 2025 рік. Аналіз свідчить, що обидва показники характеризуються значними коливаннями, спричиненими економічними та ринковими факторами. ІСЦ має тенденцію до поступового зростання з окремими періодами зниження, наприклад, у 2000-х (-47,2 %) та 2016 році (-15,1 %). Ці коливання вказують на глобальні економічні кризи чи стабілізаційні заходи. Особливо помітний стрибок у 2008 році (+20,4 %), що може бути пов'язано зі світовою фінансовою кризою. Такі зміни суттєво впливають на попит і пропозицію молочної продукції, що видно в паралельній зміні ІЦМП. Наприклад, у 2008 році, на фоні зростання ІСЦ (+20,4 %), ІЦМП виріс на значні +50,6 %, що може свідчити про нестачу пропозиції молока на фоні інших кризових факторів. У 2023–2025 рр. темпи приросту ІЦМП були вищими за темпи приросту ІСЦ, в 2025 р. – майже вдвічі (див. табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка індексу продовольчих цін в цілому та молочну продукцію, %

Період	Індекс споживчих цін	Індекс цін на молочну продукцію
1990-01	64,4	53,5
1991-01	61,0	46,9
1995-01	73,0	58,9
2000-01	52,8	50,2
2005-01	65,8	76,2
2006-01	69,8	74,3
2007-01	78,5	84,2
2008-01	120,4	150,6
2009-01	86,7	88,2
2010-01	101,8	109,0
2011-01	133,8	122,8
2012-01	122,2	120,3
2013-01	123,4	121,0
2014-01	116,2	156,2
2015-01	101,0	92,4
2016-01	84,9	79,4
2017-01	97,8	98,6
2018-01	96,7	106,0
2019-01	93,1	100,9
2020-01	102,5	103,8
2021-01	113,5	111,1
2022-01	135,7	134,3
2023-01	131,4	144,7
2024-01	117,6	118,7
2025-01	124,9	142,9

Джерело: сформовано автором за даними ФАО [14]

Коливання ІСЦ та ІЦМП на світовому ринку взаємопов'язані, проте не завжди синхронні. Зростання індексу молочної продукції може бути обумовлене як глобальними економічними кризами, так і специфічними факторами молочного ринку, такими як зміна кліматичних умов, коливання попиту чи пропозиції. Ринки молока й продуктів його переробки залишаються чутливими до макроекономічних змін, що посилює цінову волатильність.

Коливання індексу споживчих цін (ІСЦ) та індексу цін на молочну продукцію (ІЦМП) демонструють взаємозалежність між економічними та ринковими факторами, які визначають динаміку попиту і пропозиції.

У цих умовах особливе значення має аналіз структури асортименту провідних виробників, оскільки саме вони формують товарні межі ринку та визначають його конкурентоспроможність. Оцінка асортиментної структури дозволяє виявити сильні сторони, проблемні аспекти та потенційні напрямки розвитку кожного з учасників ринку молочної продукції.

Таблиця 3 відображає ключові характеристики асортименту продукції основних виробників молочних продуктів в Україні, зокрема, частку кожної категорії продукції у структурі їх виробництва, а також торговельні марки, що представляють підприємства.

Таблиця 3

Аналіз основних виробників молочної продукції в Україні

№	Назва підприємства	Юридична адреса	Асортимент продукції (із часткою у структурі)	Торговельні марки
1	ТОВ «ТЕРРАФУД» ПрАТ «Білоцерківський молочний комбінат»	м. Біла Церква, Київська обл.	Молоко: пастеризоване, ультрапастеризоване (40%); Сметана: класична, зниженої жирності (25%); Кефір: класичний, біокефір (20%); Сири: плавлені, тверді (15%).	«Ферма»
2	ТОВ «Люстдорф»	м. Іллінці, Вінницька обл.	Молоко: ультрапастеризоване (50%); Вершки: для кави, збивання (15%); Йогурти: класичні, фруктові (20%); Десерти: молочні коктейлі (15%).	«Селянське», «На Здоров'я», «Бурьонка»
3	ТДВ «Яготинський маслозавод»	м. Яготин, Київська обл.	Молоко: пастеризоване (30%); Кефір: класичний, злаковий (30%); Сметана: класична, жирна (20%); Масло: вершкове (10%); Йогурти: питні, десертні (10%).	«Яготинське»
4	ТОВ «Молочна компанія «Галичина»»	м. Радехів, Львівська обл.	Йогурти: натуральні, злакові, фруктові (60%); Кефір: класичний, злаковий (30%); Ряжанка: традиційна (10%).	«Галичина»
5	ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	м. Тернопіль	Молоко: ультрапастеризоване (35%); Кефір: класичний, біокефір (30%); Сметана: класична (15%); Йогурти: фруктові, натуральні (15%); Масло: вершкове (5%).	«Молокія»
6	ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»	м. Дніпро	Молоко: пастеризоване (40%); Кефір: традиційний (30%); Сметана: класична (20%); Йогурти: питні (5%); Десерти: кремові (5%).	«Злагода»
7	ПрАТ «Юрія»	м. Черкаси	Молоко: пастеризоване (30%); Кефір: класичний (25%); Сметана: класична (20%); Йогурти: фруктові, натуральні (15%); Десерти: шоколадні, ванільні (10%).	«Волошкове Поле»
8	ТОВ «Молочний дім»	м. Київ	Молоко: ультрапастеризоване (40%); Йогурти: натуральні, злакові (40%); Десерти: ванільні, шоколадні (20%).	«Lactel»
9	ПрАТ «Вімм-Білл-Данн Україна»	м. Вишневе, Київська обл.	Молоко: пастеризоване, ультрапастеризоване (40%); Кефір: класичний (30%); Сметана: традиційна (20%); Йогурти: фруктові (5%); Десерти: кремові (5%).	«Слов'яночка»
10	ТОВ «ОРГАНІК МІЛК»	с. Баранівка, Житомирська обл.	Молоко: органічне (35%); Кефір: натуральний (25%); Сметана: органічна (20%); Йогурти: натуральні, фруктові (10%); Сири: тверді, напівтверді (10%).	«Organic Milk»

Джерело: узагальнено автором за [15–18]

Структурний аналіз діяльності виробників свідчить про різний рівень спеціалізації підприємств, що дозволяє їм забезпечувати попит у різних сегментах ринку. Висока частка базових продуктів, таких як молоко та кефір, є свідченням адаптації до основних споживчих уподобань. Водночас, деякі виробники прагнуть до створення нішевих рішень, включаючи органічну продукцію або десерти.

Це підкреслює необхідність подальшого впровадження інноваційних технологій, розвитку логістичних процесів та розширення експортних можливостей, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності української молочної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Висновки. Аналіз показав, що ринок молочних продуктів в Україні відіграє важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки. На сьогодні він зіштовхується із низкою викликів, серед яких основними є: щорічне скорочення виробництва, зростання дефіциту сировини, нестабільність цін і високий рівень конкуренції з імпортними товарами. Проаналізувавши глобальні тенденції, виявлено зростання попиту на молочну продукцію, однак існує низка ризиків, пов'язаних із кліматичними змінами, економічною нестабільністю та сезонними коливаннями виробництва.

Позитивні зрушення можливі за умови адаптації українського ринку до міжнародних стандартів, модернізації технологічного процесу виробництва, впровадження інноваційних рішень і посилення державної підтримки. Особливе значення має інтеграція України до глобальних ринків, що відкриває нові можливості для експорту високоякісної молочної продукції.

Перспективи подальших досліджень повинні бути зосереджені на детальному аналізі впровадження інноваційних технологій, таких як автоматизація процесів переробки та використання біотехнологій для підвищення якості продукції. Важливим напрямком також є вивчення кліматичних змін та заходів із пом'якшення їхнього впливу на виробництво молока, зокрема, впровадження ресурсозберігаючих технологій.

Крім того, перспективним є дослідження механізмів підтримки малих і середніх виробників у контексті забезпечення їх конкурентоспроможності. Потребують уваги також питання розширення географії експорту української молочної продукції, особливо в контексті інтеграції до європейського ринку. Нарешті, важливим залишається моніторинг споживчих уподобань і розробка нових стратегій для їх задоволення у різних сегментах ринку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Керанюк Т.Л. Ефективність функціонування молочного ринку в умовах євроінтеграції. 2021. № 9. С. 23–30.

2. Овсієнко Н.В. Впровадження міжнародних стандартів у виробництво молочної продукції в Україні. *Аграрна економіка*. 2022. № 3. С. 45–52.

3. Бутенко М.І. Стратегії покращення якості молочної продукції: аналітичний огляд. *Наукові записки НУБіП*. 2020. № 5. С. 101–110.

4. Васильчак С.В. Конкурентоспроможність молочної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. *Економіка і прогнозування*. 2022. № 4. С. 33–40.

5. Sokolyuk K. Y. Improvement of the organizational and economic mechanism of the functioning of the Ukrainian market of milk and dairy products in the conditions of war. *Economic innovations*. 2024. Vol. 26, no. 3(92). P. 104–115. URL: [https://doi.org/10.31520/ei.2024.26.3\(92\).104-115](https://doi.org/10.31520/ei.2024.26.3(92).104-115)

6. Nikishyna O.V., Chebotarova N. Y. Trends and organizational and economic ensuring resilience of functioning of the market dairy products of Ukraine in the war and post-war period. *Economic Innovations*. 2024. 26. 4 (93). P. 126–140. DOI: [https://doi.org/10.31520/ei.2024.26.4\(93\).126-140](https://doi.org/10.31520/ei.2024.26.4(93).126-140).

7. UADairy. Глобальний ринок молочних продуктів досягне \$1,167 трлн до 2031 року. URL: <https://uadairy.com/globalnyj-rynok-molochnyh-produktiv-dosyagne-117-trln>.

8. Агроновини. Світовий ринок молочних продуктів за кілька років сягне \$1 трлн – AgroPortal.ua. *AgroPortal.ua*. URL: <https://agroportal.ua/news/mir/svitoviy-rynok-molochnih-produktiv-za-kilka-rokiv-syaghe-1-trln> (дата звернення: 05.03.2025).

9. Світовий молочний ринок: хиткий баланс попиту і пропозиції молока. *MilkUA.info*. URL: <http://milkua.info/uk/post/svitoviy-molochnij-rynok-hitkij-balans-popitu-i-propozicii-moloka> (дата звернення: 05.03.2025).

10. Дефіцит молока в Україні продовжиться і у 2025 році – *Kurkul.com*. URL: <https://kurkul.com/news/37619-defitsit-moloka-v-ukrayini-prodovjitsya-i-u-2025-rotsi> (дата звернення: 24.03.2025).

11. Глобальний молочний прогноз: виробництво та торгівля молоком у 2024 році – *Infagro*. URL: <https://infagro.com.ua/ua/2024/03/04/globalniy-molochniy-prognoz-virobnitstvo-ta-torgivlya-molokom-u-2024-rotsi>.

12. Світовий молочний ринок: глобальний дисбаланс виробництва молока – Асоціація виробників молока. URL: <https://avm-ua.org/uk/post/svitoviy-molochnij-rynok-globalnij-disbalans-virobnictva-moloka> (дата звернення: 24.03.2025).

13. Зростання на мінімалках: огляд світового молочного ринку, початок 2023 – *MilkUA.info*. URL: <https://milkua.info/uk/post/zrostanta-na-minimalkah-oglad-svitovogo-molochnogo-rinku-pocatok-2023> (дата звернення: 24.03.2025).

14. FAO Food Price Index | Food and Agriculture Organization of the United Nations. *WorldFoodSituation*. URL: <https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en> (date of access: 05.03.2025).

15. ТОП-10 українських виробників молочної продукції. *AgroReview*. URL: <https://agroreview.com/content/top-10-ukrayinskyh-vyrobnykiv-molochnoyi-produkciyi>

16. Кращі виробники молока – Ukrainian Business Award. URL: <https://uba.top/milk/>

17. ТОП-10 виробників молочних продуктів. AgroPortal.ua. URL: <https://agroportal.ua/news/zhivotnovodstvo/top10-proizvoditelei-molochnykh-produktov>

18. ТОП-10 вітчизняних переробників молока. Agravery. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/top-10-vitciznanih-pererobnikiv-moloka>

REFERENCES:

1. Keraniuk T. L. (2021) Efektyvnist funktsionuvania molochnoho rynku v umovakh yevrointehratsii [Efficiency of the functioning of the dairy market in the conditions of European integration]. *Ekonomika APK*, no. 9, pp. 23–30. (in Ukrainian)
2. Ovsienko N. V. (2022) Vprovadzhennia mizhnarodnykh standartiv u vyrobnytstvo molochnoi produktsii v Ukraini [Implementation of international standards in dairy production in Ukraine]. *Ahrarna ekonomika*, no. 3, pp. 45–52. (in Ukrainian)
3. Butenko M. I. (2020) Stratehii pokrashchennia yakosti molochnoi produktsii: analitychnyi ohliad [Strategies for improving the quality of dairy products: an analytical review]. *Naukovi zapysky NUBiP*, no. 5, pp. 101–110. (in Ukrainian)
4. Vasylichak S. V. (2022) Konkurentospromozhnist molochnoi produktsii na vnutrishnomu i zovnishnomu rynku [Competitiveness of dairy products in domestic and foreign markets]. *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 4, pp. 33–40. (in Ukrainian)
5. Sokolyuk K. Y. (2024) Improvement of the organizational and economic mechanism of the functioning of the Ukrainian market of milk and dairy products in the conditions of war. *Economic innovations*, vol. 26, no. 3(92), pp. 104–115. Available at: [https://doi.org/10.31520/ei.2024.26.3\(92\).104-115](https://doi.org/10.31520/ei.2024.26.3(92).104-115).
6. Nikishyna O. V., Chebotarova N. Y. (2024) Trends and organizational and economic ensuring resilience of functioning of the market dairy products of Ukraine in the war and post-war period. *Economic Innovations*, vol. 26, no. 4(93), pp. 126–140. Available at: [https://doi.org/10.31520/ei.2024.26.4\(93\).126-140](https://doi.org/10.31520/ei.2024.26.4(93).126-140).
7. UADairy (n.d.) Hlobalnyi rynek molochnykh produktiv dosiahne \$1,167 trln do 2031 roku [The global dairy market will reach \$1.167 trillion by 2031]. Available at: <https://uadairy.com/globalnyj-rynek-molochnykh-produktiv-dosyaghe-117-trln> (accessed 2025, March 5) (in Ukrainian).
8. Ahronovyny (n.d.) Svitovyi rynek molochnykh produktiv za kilka rokiv siagne \$1 trln – AgroPortal.ua [The global dairy market will reach \$1 trillion in a few years – AgroPortal.ua]. AgroPortal.ua. Available at: <https://agroportal.ua/news/mir/svitoviy-rinok-molochnih-produktiv-za-kilka-rokiv-syagne-1-trln> (accessed 2025, March 5) (in Ukrainian).
9. Svitovyi molochnyi rynek: khytnyi balans popytu i propozyitsii moloka [The global dairy market: shaky balance of milk demand and supply] (n.d.). MilkUA.info. Available at: <http://milkua.info/uk/post/svitovij-molocnij-rinok-hitkij-balans-popitu-i-propozicii-moloka> (accessed 2025, March 5) (in Ukrainian).
10. Defitsyt moloka v Ukraini prodovzhytsia i u 2025 rotsi – Kurkul.com [The milk deficit in Ukraine will continue in 2025 – Kurkul.com] (n.d.). Available at: <https://kurkul.com/news/37619-defitsit-moloka-v-ukrayini-prodovjitsya-i-u-2025-rotsi> (accessed 2025, March 24) (in Ukrainian).
11. Hlobalnyi molochnyi prohnoz: vyrobnytstvo ta torhivlia molokom u 2024 rotsi [Global dairy forecast: milk production and trade in 2024] (2024). Infagro. Available at: <https://infagro.com.ua/ua/2024/03/04/globalniy-molochniy-prohnoz-virobnitstvo-ta-torgivlya-molokom-u-2024-rotsi> (accessed 2025, March 5) (in Ukrainian).
12. Svitovyi molochnyi rynek: hlobalnyi dysbalans vyrobnytstva moloka [The global dairy market: global imbalance in milk production] (n.d.). Asotsiatsiia vyrobnykiv moloka. Available at: <https://avm-ua.org/uk/post/svitovij-molocnij-rinok-globalnij-disbalans-virobnictva-moloka> (accessed 2025, March 24) (in Ukrainian).
13. Zrostannia na minimalkakh: ohliad svitovoho molochnoho rynku, pochatok 2023 [Minimal growth: overview of the global dairy market, early 2023] (2023). MilkUA.info. Available at: <https://milkua.info/uk/post/zrostanna-na-minimalkah-oglad-svitovogo-molocnogo-rinku-pochatok-2023> (accessed 2025, March 24) (in Ukrainian).
14. FAO Food Price Index | Food and Agriculture Organization of the United Nations (n.d.). WorldFood-Situation. Available at: <https://www.fao.org/worldfood-situation/foodpricesindex/en> (accessed 2025, March 5).
15. ТОП-10 ukraïnskykh vyrobnykiv molochnoi produktsii [TOP-10 Ukrainian dairy producers] (n.d.). AgroReview. Available at: <https://agreview.com/content/top-10-ukrayinskyh-vyrobnykiv-molochnoyi-produktsii> (in Ukrainian).
16. Krashchi vyrobnyky moloka [The best milk producers] (n.d.). Ukrainian Business Award. Available at: <https://uba.top/milk/> (in Ukrainian).
17. ТОП-10 vyrobnykiv molochnykh produktiv [TOP-10 dairy producers] (n.d.). AgroPortal.ua. Available at: <https://agroportal.ua/news/zhivotnovodstvo/top10-proizvoditelei-molochnykh-produktov> (in Ukrainian).
18. ТОП-10 vitciznanih pererobnykiv moloka [TOP-10 domestic milk processors] (n.d.). Agravery. Available at: <https://agravery.com/uk/posts/show/top-10-vitciznanih-pererobnikiv-moloka> (in Ukrainian).